

PRED SESTANKOM V ŽENEVI

Ali se bosta vzhod in zapad sporazumela?

Grožnja iz Varšave: Moskva popušča tudi pri razoroževanju

Od konca vojne ni bilo mednarodno politično življenje še nikdar tako razgibano, kakor je danes. Ves svet ima občutek, da se bližamo nekakemu prelomu naše zgodovine.

Posebno zadnji meseci so bili polni pomembnih dogodkov. Ljudje, ki se na politiko ne razumejo, se težko znajdejo: na eni strani vidijo, kako se državni trudijo za mir, na drugi, kako čedalje odločneje nadaljujejo z oboroževanjem.

VARŠAVSKA VOJAŠKA POGODEBA

Tako je Sovjetska zveza 14. maja podpisala v Varšavi važno pogodbo s Češkoslovaško, Poljsko, Ogrsko, Romunijo, Bolgarijo in Albanijo, v kateri so sklenili ustanoviti skupno vojsko. Za vrhovnega poveljnika so določili ruskega maršala Konjeva, enega najspodobnejših in najodločnejših vojskovodij v zadnji vojni. Skupni glavni stan bo imel svoj sedež v Moskvi.

Komunisti so tako ustvarili v Varšavi nekaj, za kar so se zapadnjaki leta in leta zama trudili. Vsi se še spominjamo, kako je zaradi odpora Francozov in Angležev propadel načrt o skupni evropski vojski: ti stari, ponosni narodi se niso hoteli odpovedati pravici, da samostojno razpolagajo s svojimi oboroženimi silami. Neznosna jim je bila že misel, da bi mogel tujec poveljevati njih vojakom. Francozi so se povrh bali, da bi v skupni vojski zadobili vodilni vpliv Nemci.

Z ustanovitvijo Zapadnoevropske zveze so se sicer zapadnjaki izvlekli iz krize, Nemčijo so vključili v svojo skupnost, toda kar so ustvarili, je v bistvu le tesno politično in vojaško zavezništvo, je le medel začetek Združene Evrope s skupno vojsko. Ta se bo lahko šele polagoma in v teku časa začela porajati.

Popolnoma drugače so ravnali komunisti. Najprej so sklenili, da se oddelki skupne vojske lahko razmestijo na katerem koli ozemlju zavezniških držav. Odločilne so samo vojaške potrebe. Ruske čete se lahko pojavijo na Češkem, v Bolgariji ali kjer koli drugod. V vojaškem pogledu ni torej več državnih mej med zavezniškimi deželami. Od Severnega do Črnega morja se razteza enoten pas, na katerem se Sovjetska vojska lahko svobodno giblje. Iz Albanije lahko ograža Jadran in Italijo.

Vse to je za mnoge dokaz, da Moskva nima miroljubnih namenov. Zakaj zbira in organizira vse oborožene sile podložniških držav, če se želi z zapadom pobotati?

KAJ HOČE SOVJETSKA ZVEZA?

Če se hočemo približati resnici, moramo najprej upoštevati, da Moskva doslej namenoma ni vključila v skupno vojsko vzhodne Nemčije. S tem si je hotela držati odprta

vrata za zedinjenje vseh Nemcev. Najvažnejše pa je, da je Moskva pripravljena vsak čas pogodbo razveljaviti, če bi medtem prišlo do splošnega sporazuma z zapadnjaki. Vojaška pogodba torej ni dokončna in nepreklicna, je danes le nekaka grožnja, je samo sredstvo političnega pritiska.

Da bi dokazala svojo dobro voljo, je Moskva vsem vrnila Avstriji neodvisnost ter začela iz nje umikati svoje čete. Nato je šel Hruščev v Beograd prosit Tita oprostitev za krivice, ki mu jih je prizadel Kominform. ter priznal Jugoslaviji popolno ideološko in državno samostojnost.

Istočasno ponujajo Sovjeti sporazum Japancem, na Švedsko so poslali kot pomirjevalca sposobnega diplomata Gromika in posebno rusko trgovsko odposlanstvo se je pojavilo celo v Madridu, da se pogodi z osovraženim fašistovskim samodržcem Frankom. Sovjetska zveza je razstavila prvič po vojni svoje industrijske proizvode in kmečke pridelke v Argentini in Braziliji.

Azijski narodi hočejo živeti v miru

Ti azijski potujoči državni niso bili od nikogar uradno naprošeni, da posredujejo med komunističnim in zapadnim taborom. To delajo, ker se boje nove svetovne vojne in nujno potrebujejo miru.

Saj so stotimilijonske množice v Aziji komaj izšle iz krvavih revolucij in meščanskih vojn in se komaj osvobodile kolonialne odvisnosti od tujih velesil. Sedaj hočejo učvrstiti svojo državno samostojnost ter se gospodarsko osamosvojiti. To je njihova prva in poglobljena skrb.

Da to uresničijo, jim je potreben mir v Aziji in v ostalem svetu. Ker vprašanje Formoze lahko zaneti požar v Aziji, posredujejo med Pekingom in Washingtonom, da bi preprečili splošen svetovni spopad, posredujejo med Kremljem in vsem zapadom.

Značilno pa je, da jih ravno tako komunisti kot antikomunisti zelo upoštevajo. To pomeni, da je njihovo posredovanje obema taboroma koristno.

Prav posebno pa še Sovjetski zvezi, katere glavni cilj je danes ta, da se izvleče iz osamljenosti, kamor jo je pognala Stalinova politika. V Kremlju so končno sprevideli, da je Stalinova hladna vojna Rusiji le škodovala: njej se morajo zahvaliti, da so bile ustanovljene Atlantska, Zapadnoevropska in Balkanska zveza, da je zapad začel oboroževati Japonsko in Nemčijo in da se je Amerika vrgla v atomsko oboroževanje. Okoli Sovjetske zveze se je začel ustvarjati velikanški obroč preplašenih in nezaupnih držav,

Najnovejši dogodek pa je, da so povabili »klerikalnega« voditelja zapadne Nemčije Adenauerja na prijateljski obisk v Moskvo.

Ko so azijski državni opazili, da je Kremlj voljan se pogajati z zapadnjaki, so se brez odlašanja podali na pot. Načelnik indijske vlade Pandit Nehru je obiskal najprej komunistično Kitajsko, sedaj se nahaja v Sovjetski Rusiji, kjer je bil sprejet s častmi kakor doslej še noben tuji državnik. Dovolili so mu, da si ogleda kraje, ki so sicer inozemcem nedostopni in da dobi vpogled celo v sovjetske atomske zavode.

Nehrujeva desna roka Krišna Menon je obiskal medtem London in se nahaja sedaj v Združenih državah. V Evropo je prišel tudi ministrski predsednik Burme U Nu. Mudi se v Jugoslaviji, kjer je imel dolge razgovore s Titom in Kardeljem. Beograjsko vseučilišče ga je imenovalo za častnega doktorja in prebivalstvo ga je povsod pozdravljalo z viharim navdušenjem. Iz Jugoslavije pojde v London in nato v Washington.

ki gre od Evrope preko Azije do Amerike.

Da se prebije iz obroča in pridobi spet zaupanje nekomunističnega sveta, je za Moskvo življenjskega pomena. Prav dobrodošlo ji je zategadelj, da se azijski državni zaradi lastnih koristi tako vneto zavzemajo za pomirjenje obeh taborov. Beseda Azijcev je poleg tega zelo tehtna, ker stoji za njimi približno 1500 milijonov ljudi. Takih posredovalcev ne more nihče omalovaževati. Njim se je pridružila, kakor vidimo, Jugoslavija. V tem tiči politični pomen Titovega potovanja v Indijo.

SESTANEK V ŽENEVI

Posredovanje med obema taboroma je postalo sedaj lažje, ker je to pot Sovjetska zveza dokazala z dejanji, da se želi pomiriti z zapadom. Tako dejanje je avstrijska mirovna pogodba in obisk Hruščeva Jugoslaviji.

Največje dejanje je pa Kremljevo popuščenje v vprašanju razorožitve.

Molotov je že leta 1946 predlagal »splošno znižanje oborožitve«, toda ni povedal, kako si to predstavlja. Zato je sovjetsko zamisel razložil dve leti pozneje Višinski: zahteval je, naj vse države zmanjšajo svoje vojske za eno tretjino.

To je zvenelo zelo pametno, a je pomenilo dejansko tole: Sovjetska zveza bi znižala svojih 175 divizij sicer za eno tretjino, a ostalo bi ji vendar še 118, zapad, ki jih je imel tedaj 30, bi pa obdržal 20 divizij. Taka »razo-

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

SCELBOVA VLADA SE MAJE

Prišel je čas, ko bo treba spore, ki so nastali med štirimi vladnimi strankami, poravnati ali pa bo Scelba odstopil.

Demokristjani so pooblastili Scelbo, naj se poskuša z zavezniki sporazumeti, toda postavili so mu dva pogoja: najprej se mora držati programatičnih načel, ki jih je Kršč. demokracija proglasila za temelj svojega javnega delovanja, in prepričati zaveznike, da jih tudi oni sprejmejo. Razen tega naj dobi Kršč. demokracija več ministrov v vladi.

Mnogi trdijo, da se bodo ob teh dveh pogojih pogajanja razbila in da bo Scelba moral iti.

Važen je tudi sklep, da je le vodstvo stranke poklicano odločiti o tem, ali je sporazum, ki ga bo morda Scelba sklenil z zavezniki, res v skladu z obema pogojema. To se pravi, da je vsa oblast prešla v roke tajnika stranke Fanfanija.

Večje zahteve, ki jih sedaj stavi Kršč. demokracija zaveznikom, so baje posledica zadnjih volitev v pokrajinsko skupščino na Siciliji. Na njih so kršč. demokrati povečali število svojih poslancev od 30 na 37, njih zavezniki so pa v glavnem nazadovali in ravno tako komunisti. Le Nenni je močno napredoval.

Volilna zmaga je predvsem zasluga Fanfanija, ki je imel v enem dnevu 16 shodov.

V prihodnjih dneh pade odločitev: Scelba bo sestavil novo vlado ali šel z oblasti.

ALI JE TO ENAKOPRAVNOST?

Letošnja procesija sv. Rešnjega telesa je vzbudila med slovenskimi verniki pri Sv. Jakobu zopet mnogo nevolje. Zavedli so se iznova, kako je cerkveno oblastvo pred 3 leti prepovedalo prepevanje slovenskih pesmi pri svečanem sprevedu. Prepoved je prišla v tej obliki: v procesiji se sme peti samo po latinsko.

Ta ukaz je še vedno v veljavi, vendar se ga italijanski verniki ne držijo, temveč prepevajo po mili volji v svojem jeziku. Prepoved velja le za Slovence!

Ali je to pošteno in pravično? Cerkevni predpisi bi morali biti obvezni enako za vse vernike. Škof bi moral pozvati na red Italijane ali še boljše svoj odlok preklicati ter dovoliti vernikom, da prepevajo vsak v svojem materinem jeziku. Taka je bila njihova večstoletna navada in pravica, ki jim je ni do pred 3 leti nihče kratil.

Sedanje neenakopravnosti Slovenci ne bodo mirno prenašali!

NEREDI V ARGENTINI

Peronovi proticerkveni ukrepi so izzvali med katoliki prestolnice silen odpor. V ponedeljek opolnoči se je zbralo pred stolnico v Buenos Airesu okoli 6000 katoliških mladincev, ki so že prej več ur demonstrirali po ulicah. Proti njim je nastopilo 1000 peronovcev in nastal je divji pretep, v katerem je bilo 24 oseb ranjenih. Nasprotniki so streljali drug na drugega iz samokresov.

Policija je brizgala na množico vodo. Medtem so se katoliki umaknili v cerkev in od tam vdrli v nadškofijsko palačo. Poziv policije, naj pridejo ven, so odbili, in zato so orožniki šli s silo v nadškofijsko ter tam iz-

vršili podrobno preiskavo. Pri tem so prijeli 250 mladincev iz Kat. akcije ter jih odvedli v zapor.

Drugi dan so peronovci priredili protidemonstracije. Sedaj so izbruhnili neredi tudi v drugih mestih in Peron je odstavil dva pomožna škofa, kakor da bi bil on papež.

Svet je radoveden, kako se bo spor končal.

ADENAUER V AMERIKI

Nemški kancler je prispel v Združene države kot gost predsednika Eisenhowerja. Preden odgovori na sovjetsko vabilo, naj pride v Moskvo, se hoče posvetovati z ameriškimi zavezniki.

Prvi sklep je bil ta, da Nemčija nevturalnost v kakršni koli obliki odklanja.

»MORALNA VREDNOST DELA«

Predsednik Gronchi je obiskal kraj Pontedera, kjer se je pred 67 leti rodil v hiši zelo revnih staršev. Silno so morali garati, da so živeli.

Močno se čutim vezanega na kraje — je dejal poglavar republike — ki so videli moje žalostno in težko detinstvo. Že tedaj sem spoznal, kaj se pravi, če ti in tvoji dragi nimajo zagotovljenega niti skromnega obstanka. Od tistih dob sem se naučil ceniti moralno vrednost energičnega dela in primerne poguma v borbi za življenje.

NEVERJETNA NESREČA

V soboto se je v mestu Le Mans na Francoskem pripetila ena najstrahovitejših nesreč zadnjih časov. Pri avtomobilskih dirkah sta med blazno naglico 260 km na uro trčila drug v drugega dva avtomobila. Eden se je razpočil, drugi se pa zaletel v množico gledalcev. Drobeci razbitih vozil so kar glave sekali in mečkali trupla ljudi. V nekaj sekundah je ležalo na kupe mrtličev. Doslej je 82 mrtvih in še več težko ranjenih. Neki časnikar, ki je bil na korejski fronti, je dejal, da tako strahovitih prizorov niti v vojni ni videl. Še bolj neverjetno pa je, da so dirkači kljub nesreči nadaljevali dirko.

U NU V JUGOSLAVIJI

Voditelj Burme je že teden dni v Jugoslaviji, kjer vodi politična in gospodarska pogajanja. Obiskal je tudi Slovenijo. Bil je v Ljubljani, na Bledu, v Postojnski jami, v Kopru.

V Kopru je imel govor, v katerem je rekel, da je v zgodovini človeštva malo narodov, ki bi se bili tako pogumno borili za svojo neodvisnost kakor Jugoslovani.

Pred odhodom bo dal v Zagrebu časnikarjem izjavo o uspehu svojega obiska. Med Burmo in Jugoslavijo je bil sklenjen sporazum o skupni zunanji politiki in o povečanju medsebojne trgovine. Jugoslavija bo izvažala v Burmo stroje, dobila pa od tam 50.000 ton riža na leto.

To je eden praktičnih uspehov Titovega potovanja v Azijo.

POROKE IN ROJSTVA

Na Tržaškem je bilo lani 2387 porok, od tega v mestu samem 2173. Največ jih je bilo l. 1948, potem vsako leto manj. Na vsakih 1000 prebivalcev pride približno 8 porok, v

Italiji pa 7. Največ zakonskih zvez v Evropi beleži sedaj Jugoslavija: letno 10 na 1000 prebivalcev.

Enako je glede rojstev. V Jugoslaviji se rodi na 1000 prebivalcev vsako leto 28 otrok, v Italiji le 17.

SAMO Z ENIM ČEVLJEM

Pri volitvah na Siciliji imajo veliko besedo bogataši. Volivce si skušajo pridobiti tudi z raznimi darili. Tako je bilo tudi pri zadnjih pokrajinskih volitvah.

Eden izmed voditeljev monarhistov je dal vsakemu volivcu po 1 kg testenin in škatlo paradiznikove mezge, po vrhu tudi en par čevljev. Pravzaprav le desnega, levega je pa obljubil za po volitvah. Ker je pa prišel v hlevček le eden njegov poslanec, sumi, da so ga »zvesti volivci« prevarili in jim noče dati levega čevlja. V znak protesta nosijo ti sedaj na eni nogi rumenega, na drugi črnega.

BORBA ZA URAN

Združene države pripravljajo veliko ekspedicijo ali odpravo med večni led na južni tečaj. Vodil jo bo admiral Byrd, znani raziskovalec severnih pokrajin. Odprava bo spremljena z najmodernejšimi sredstvi ne samo za preučevanje vremenskih sprememb, temveč tudi tal, kajti okoli južnega tečaja je mnogo ležišč najvažnejše sodobne rude — urana. Uran je neobhodno potreben za pridobivanje atomske sile.

POSEBEN POKLIC

V Italiji živi gospa dr. inž. Viotta, ki je poseben strokovnjak za ugotavljanje krivd pri železniških nesrečah. Napravila je izpite za strojevodjo na vseh vrstah lokomotiv. Po vsej Evropi jo kličejo, ko je treba dokazati, kdo je zakrivil to ali ono železniško nezgodo.

NASPROTNIKI TRSTA

Odkar sta se Italija in Jugoslavija pomirili, se gospodarstveniki vse Italije trudijo, kako bi povečali kupčijo s sosedom. V ta namen so ustanovili v Milanu jugoslovansko-italijansko trgovsko zbornico, ki naj bi sedaj imela podružnico v Padovi. Enako zbornico so ustanovili tudi v Beogradu. Laški industrijalci so obiskali Jugoslavijo in ugotovili, da bi se dalo tja mnogo prodajati.

Že danes uvaža Italija več ko Nemčija ali Anglija in je med uvozniki na prvem mestu.

Le Trst je skrajno brezbrizen: tukaj niso še ustanovili niti zbornice, niti ni še stopil v veljavo sporazum, po katerem naj bi se kupčija z jugoslovanskim zaledjem dvignila na 4 milijarde letno. V zadnjem času je celo nazadovala.

Medtem opravlja Milan trgovske posle, ki bi jih moral opravljati Trst; namesto tega raste pri nas brezposelnost in naši ljudje se sele v Avstralijo. Človek ima vtis, kakor da so se tukajšnji uradni gospodarski krogi zarotili proti lastnemu mestu in prebivalstvu.

JE MORAL Odstopiti

Na Saksonskem v Nemčiji so imenovali za ministra prosvete g. Schlüterja, ki je bil znan po svojih nacističnih idejah, čeprav je bil vpisan v liberalni stranki. Imenovanju se je najprej uprlo vseučilišče v Göttingenu. Slušatelji so stopili v stavko, akademski senat profesorjev je sklenil odstopiti.

Protestom so se priključila vsa večja vseučilišča zapadne Nemčije in mnogi evropski znanstveniki. Schlüter je moral odstopiti. Tako bi morali povsod ravnati z oblastniki, ki so še danes fašistične miselnosti.

Ali se bosta vzhod in zapad sporazumela?

Nadaljevanje s 1. strani

rožitev« bi bila imela za posledico, da bi bila Sovjetska Rusija vojaško šestkrat močnejša od zapadnjakov.

Slično je bilo z atomskim orožjem. Gromiko je l. 1946 predlagal, naj se atomsko orožje prepove in obstoječe zaloge nemudoma uničijo. Tedaj je atomske bombe imela le Amerika, Sovjetska zveza je bila še brez njih. Če bi bil sovjetski predlog sprejet, bi bila Amerika razorožena.

Razumljivo, da se zapadnjaki niso hoteli na taki podlagi z Moskvo razgovarjati.

Pretekli mesec je pa Sovjetska zveza tudi v tem pogledu iz temelja spremenila svojo politiko. Malik je predlagal naslednje: Amerika naj vzdržuje vojsko s poldrugim milijonom vojakov, enako vojsko naj imata Sovjetska zveza in Kitajska. Angliji in Franciji je treba dovoliti armado, ki bi štela vsaka po 650 tisoč mož.

Malik je predlagal, kar so zapadnjaki leta zaman zahtevali! Moskva je torej na celi črti popustila.

Isto je naredila v vprašanju atomskega orožja: vse države — je dejala — naj se za se-

daj svečano obvežejo, da se ne bodo posluževale atomskih bomb, razen če jih kdo napade. Postavila se je na enako stališče kakor mesec prej papež Pij XII.

Šele tedaj — je rekel Malik — kadar bo znižanje vojsk do 75 odstotkov že izpeljano, naj se uporaba atomskega orožja na splošno in brezpogojno prepove.

Šele popuščanje v vprašanju razorožitve je Amerikance in Angleže prepričalo, da sovjetski voditelji res potrebujejo in želijo sporazum z zapadom. Ali je izvedljiv, se bo pokazalo na sestanku Eisenhowerja, Edena, Bulganina in Faura, ki so ga sklicali za prihodnji mesec v Ženevi.

Razgovori bodo gotovo zelo trdi in težki. Veliko preglavice bo povzročalo predvsem vprašanje Nemčije. Sestanek v Ženevi more zato biti le začetek dolge vrste novih pogajanj. Če pride med obema taboroma končno vendar do sporazuma, si bo vse človeštvo oddahnilo, če se pa pogajanja razbijejo, bo stopila v veljavo Varšavska pogodba, med vzhodom in zapadom se sproži še hujša tekma v oboroževanju in živeči rod bo doživel tretjo svetovno vojno in vse njene atomske grozote.

v žep nič manj ko 90 milijonov.

Socializem je mož pojmoval čisto po svoje.

KAM GRE DENAR?

V nobeni evropski državi ne zapravijo ljudje toliko denarja za kino, gledališče in športne tekme kot v Italiji. Lani so za to potrošili 110 milijard lir. Ogromna vsota! Še več pa zakadijo in popijejo. Za pijačo so dali lani 476 milijard, za tobak 358.

Pri tem se še čudijo, kam gre denar!

PO PODPLATIH IZ GUME

Francoski zunanji minister Pinay je prejšnji mesec obiskal Nemčijo. Ko je bil v Bonnu, je opazoval nemške vojake na straži. Videl je, da imajo gumijaste podplate. »Prihodnjič jih pa niti slišali ne bomo, ko pridejo k nam,« se je pošalil s svojim spremstvom.

NAJDALJŠI PREDOR

Švicarski inženirji so izdelali načrt za najdaljši predor na svetu. Speljan bo skozi Alpe pod vrhom Sv. Gotharda iz Ticina do sredine Švice. Dolg bo 40 km, torej malo manj kot znaša pot iz Trsta v Gorico. Visok bo 20 metrov in imel bo dve nadstropji: spodaj bo tekla železnica, v prvem bo cesta za avtomobile, v drugem pa vse potrebne električne in zračne napeljave.

Delo bo stalo 200 milijard lir.

ZAHVALA PRESEDNIKA GRONCHIJA

Brž ko je bil Giovanni Gronchi izvoljen za poglavarja države, mu je dr. E. Besednjak v svojem in v imenu Slov. kršč. soc. zveze v Trstu poslal v Rim prisrčne čestitke.

Te dni se je predsednik republike zahvalil za dobre želje organizaciji in dr. Besednjaku.

LAŽ IMA KRATKE NOGE

Laški časnikarji so objavili več člankov, v katerih so razlagali javnosti, da »protidržavne« politike južnih Tirolcev niti avstrijska vlada ne more odobravati. Tako da je baje rekel časnikarjem sam kancler Raab, ki je

Politično izrabljanje mrtvih

Ni dolgo od tega, kar smo v listu ožigosali nedostojno politično manifestacijo, ki so jo zaradi deportirancev priredili italijanski nacionalisti pred cerkvijo Sv. Sreca v Gorici. Označili smo jo za izrabljanje svetih žrtev vojne in revolucije v nedovoljene politične namene.

Prav isto moramo danes po vesti storiti z manifestacijo, ki jo je trmoglava skupina zaletelih goriških slovenskih katolikov priredila dne 5. junija v dvorani Brezmadežne na Placuti.

V vabilu na žalno proslavo so rekli, da se prirreja »v spomin vsem žrtvam vojne«. V resnici so se pa omejili na pretragične žrtve Kočevskega Roga. Zakaj so to storili? Zakaj se niso spomnili tisočeri in tisočeri žrtev v nacističnih in fašistovskih taboriščih, zlasti umrlih v Dachau, Mauthausenu, Gonarsu in na Rabu, pa tudi premnogih naših žrtev na Goriškem, Tržaškem in v Istri.

Ni pametnega človeka, kaj šele kristjana, ki bi se ne strinjal s pokojnim De Gasperi-jem, ko je medsebojno klanje med Italijani v zadnji vojni označil za »temno stran laške zgodovine«, o kateri si lahko le to želimo, da gre »čimprej v pozabljenje«.

Morda se ne motimo, ako sodimo, da se tragičnega zločina v Kočevskem Rogu danes kesajo tudi vsi oni, ki so ga zagrešili. Toda težko in krvavo dejanje ne daje nobenemu resničnemu kristjanu pravice, da vpije po maščevanju nad lastnimi brati, ki jim je revolucionarna strast zategnila razsodnost, da niso več vedeli, kaj je vsaj razmeroma še dovoljeno in kaj v nobenem primeru dopustno.

In slavnostni govornik v Gorici je kljub temu zaključil svoja izvajanja s klicem po maščevanju! To ni niti človeško, še manj pa krščansko. Saj krščanstvo ni zgrajeno na naravnih gonih, temveč na nadnaravnih idejah in vrednotah.

Edino pametno, kar vsi zamejski katoliki lahko naredimo, je, da ne odpiramo iznova ran, ki jih je preteklo težko zgodovinsko obdobje usekalo v globinah vseh zdravih slovenskih duš, temveč da o preteklih žalostnih dogodkih molčimo.

Dolžnost pravih kristjanov je, da molijo za vse žrtve na eni in drugi strani, ne pa da vpijejo po maščevanju. Le tako časti svoje žrtve zrel in zares krščanski narod!

baje svetoval južnotirolskim voditeljem, naj se odslej obračajo v vseh zadevah na Rim. Avstrija se za južno Tirolsko ne more več zanimati.

Sedaj je pa Raab izjavil, da »ni nikoli kaj takega rekel,« in dodal, da bo vedno »branil pravice južnih Tirolcev« v duhu De Gasperi-Gruberjevega sporazuma.

Bilo bi tudi čudno in sramotno, če bi se matična država ne brigala za svoje manjšine onkraj meje.

ZNA SI POMAGATI

V mestu Fürth na Nemškem je neka gospodinja prišla na posebno misel. Preskrbela si je stroj za lupljenje krompirja in se je postavila na trg. Ko kupijo ženske krompir, jim ga za majhen denar kar tam olupi. Zdaj se poslužujejo njenega stroja že bolnišnice in drugi zavodi. Pravijo, da bo v kratkem obogatela.

NOVICE

ČAS SE JIM JE USTAVIL

Na zgubljenem otočku Tihega oceana so odkrili posadko japonskih vojakov, ki niso še vedeli, da je konec vojne. Živeli so kot Robinzoni in streljali na vsakogar, ki se je skušal približati.

Skoro nevnerjeten je pa primer SS vojaka Friderika Stangla. Ko so zavezniki predrli nemške vrste v Normandiji, se je skrival v samotno klet, kamor mu je domača hči Ivanka nosila hrano. Le ponoči je prišel nekaj minut na zrak. Od strahu se mu je moralo zmešati, kajti nihče ga ni mogel prepričati, da je vojne konec. Pretekli teden se je končno vrnil domov v Avstrijo.

POZABLJIVCI

stanejo tržaško tramvajsko družbo 2 milijona na leto. V tramvajih najdejo povprečno 15 predmetov vsak dan. Ljudje pozabljajo v vozovih vse mogoče stvari. Zgodilo se je, da so pozabili tudi radio aparate in celo kolesa. Vse to pride v skladišče, ki družbo precej stane, ker je treba osebje plačevati.

Danes čaka v tem skladišču nad 1000 dežnikov, več sto kovčkov, torbic, plaščev in rokavic.

Najbolj pozabljive so ženske, med moškimi pa uradniki in posebno sodniki.

KOLIKO JIH JE ŠLO?

V con B je l. 1947 živelo po uradnih podatkih 53.317 Italijanov. Odkar so se pred poldrugim letom začeli seliti, jih je prišlo čez mejo (do 1. maja) 10.972 ali skoro ena petina. Večina je zapustila rojstne kraje samo zaradi lažjega življenja.

SPET PONEVERBE

V Italiji se zadnje čase množe poneverbe in sleparije kot gobe po dežju. Ta teden iščejo po Rimu nekega dr. Caranzana, ravnatelja velikega podjetja in obenem veljaka v socialistični stranki. Ugotovili so, da je vtaknil

Dopisi v Tržaškem

RICMANJE

Ricmanjei nismo krivi, če se moramo ponovno spotikati nad ravnanjem naših oblastnikov. Zadnjič smo se pritožili, da je policija delala velike težave našim šolnikom, ki so pripravljali zaključno prireditev. Danes je spet policija na vrsti.

Ko smo pretekli torek ob približno 6. uri zjutraj odhajali na delo, smo začudeni zagledali dva kamiona, ki sta prisopihala v vas. Na enem tovorniku so se pripeljali delavci (pozneje smo zvedeli, da spadajo k Sedladu), na drugem pa policisti in orožniki v bojnih opravah. Radovedni smo bili, kam jo mahnejo. Nekaj časa so oklevali, potem so se vendar odločili in krenili h Kovačevim. Začela se je hišna preiskava!

Pregledali so najprej stanovanje, nato so se podali v hlev, v svinjak in h gnojnici. Niso sicer povedali, kaj iščejo, vendar se je po orodju, ki so ga imeli s seboj, dalo sklepati, da stikajo za orožjem. Medtem so delavci pridno sukali krampe in lopate in seveda prizadeli hišnemu gospodarju občutno škodo.

Na koncu preiskave se je izkazalo, da je bilo vse delo zaman, ker niso ničesar našli.

Policijsko početje je vzbudilo v vasi silno mučen vtis. Nehote so se ljudje spomnili preiskav in čistk, ki so se dogajale za časa druge svetovne vojne ter se mnogokrat krvavo zaključile.

To pot ni bilo tako hudo, vendar je ravnanje policije ljudi silno razburkalo in razsrdilo. Oblastva morajo biti previdna, sicer bodo imela vse prebivalstvo proti sebi.

Kar morajo najprej narediti, je, da takoj popravijo vso storjeno škodo!

Kakor smo zadnjič napovedali, je bila v nedeljo zaključna šolska prireditev. Učenci so nastopili na šolskem dvorišču, ker je družvena dvorana še vedno zaprta.

Spored je bil bogat in pester ter srečno izbran, ki je od učiteljev prav gotovo zahteval mnogo truda.

Osrednji točki sta bili igrici Abeceda in Sestrica gre, ki sta ju izvajali učenci nižjih oziroma višjih razredov. Mnogo odobravanja je žel duet Kuret-Živec, ki je bil za našo šolo nekaj novega.

Tudi na tem mestu se našim učiteljem za trud in požrtvovalnost toplo zahvaljujemo.

DEVIN

Že večkrat smo v listu napisali, da so lesene barake ob poti v portič prava sramota za našo vas. Kaj si morejo o nas misliti tujci, ko pridejo k nam in zagledajo kup razvalin in nesnage!

Upali smo, da bodo to poletje barake odstranili, a vse kaže, da ostanejo še naprej na starem mestu. Ne razumemo, čemu toliko odlašajo z zidanjem ljudske hiše, v katero bi nastanili ljudi, ki danes živijo v barakah. Zadruga sedemnajstih je občini v ta namen že odstopila zemljišče, denar je tudi nakan in delo je že šlo na dražbo. Manjka samo še pristanek tehničnega urada iz Trsta, ki pa iz nam nerazumljivih razlogov zadevo zavlačuje. Bojimo se, da bo poletje šlo mimo, ne da bi se to vprašanje zadovoljivo rešilo.

Naše hotelirje in gostilničarje silno zani- ma, ali bodo oblastva odobrila vsoto 4 mili-

jonov, ki jih je občina določila kot prispevek družbi Telve, da razširi telefonsko omrežje. Teško si je prizadevati za razvoj tujskega prometa, če manjka v vasi eno izmed najosnovnejših sredstev, kot je telefon.

Če oblastva zadovoljivo rešijo vprašanje barak in telefona, homo lahko rekli, da je narejen lep korak naprej v razvoju tujskega prometa in našega celokupnega gospodarstva.

ŠOLSKE PRIREDITVE

V NABREŽINI

V nedeljo nas je povabila osnovna šola na svojo zaključno prireditev. Učenci so uprizorili Skalarjevo trodejanko Princeza pastirica. Igra, ki je preprosta, a zanimiva, je takoj vzbudila v gledalcih zanimanje in vsi so ji napeto sledili.

Otroci so odigrali vloge izvrstno in zares ne bi mogli od njih več pričakovati. Princeza (Barbka Gruden) se je počutila na odru kar domačo; igrala je neprisljano in naravno. Odlično so igrali tudi: pastirica (Caharja Sabina), kraljica (Milena Fuks), kralj (Martin Venier), dojlja, guvernanta (Neva Godnič), ki je bila brezhubna, in minister (Antonini Milan).

Poleg teh je nastopila še kopica zajčkov, žab in vil. G. ravnatelj, učiteljstvu in otrokom smo za njihov trud hvaležni!

Ravnateljstvo Industrijskega tečaja v Nabrežini vabi vse, da se udeležijo razstave šolskih izdelkov, ki bo cel dan v soboto in nedeljo 18. in 19. t. m. v šolah v Nabrežini in Sv. Križu (»Leg«).

MAVHINJE

V nedeljo nas je iznenadila šolska mladina z zaključno prireditvijo. Precej obširna učilnica je bila natrpana radovednih staršev in prijateljev otrok. Bogat spored je vsestransko zadovoljil. Najbolj pa sta ugajali rajalni točki Cvetke in žarki ter Sukaj, sukaj dreto...

Prisrčna hvala učiteljstvu za trud in požrtvovalnost in vse priznanje našim malčkom.

SLIVNO

Tudi naša majhna vas je imela zaključno šolsko prireditev. Žalostno je le, da šolski prostori ne odgovarjajo današnjim zahtevam. Ker so nekateri glavni igralci pred prireditvijo oboleli, jih je naša g. učiteljica morala nadomestiti z drugimi. Razumljivo je, da je prireditev zaradi tega trpela, a mali korenjaki so se vseeno dobro izkazali in starši so se zadovoljno razšli.

ŠEMPOLAJ

Na vnebohod nas je šolska mladina razveselila z zaključno prireditvijo. Obsežni šolski hodnik ni mogel sprejeti vsega občinstva. Otroci I. in II. razreda so ljubko podali prizor Moja mamica, ki je vse prisotne spravil v najboljšo voljo. Tretji razred je izvrstno prikazal rajalno vajo s pisanimi robci. Tudi šaloigri Dve teti in Vedež, ki so

ju podali učenci raznih razredov, sta vzbudili mnogo smeha in odobravanja. Med spored vpletene deklamacije so tudi zadovoljile. Prav pogumno pa so zapeli še šoli v slovo Prav vesel iz šole grem. Našim šolarčkom kakor tudi našim učiteljem čestitamo in se jim zahvaljujemo za prijetne urice, ki so jih nam s svojim trudom pripravili.

BARKOVLJE

Starši in prijatelji mladine so se v nedeljo v velikem številu udeležili zaključne prireditve naših šolarjev. V šolski dvorani ni bilo prostora za vse občinstvo, tako da so nekateri morali ostati kar na hodniku.

Na sporedu je bilo zborna petje, prizori in igrice, ki so jih izvajali učenci posameznih razredov. Prisotnim je ugajalo predvsem lepo in ubrano petje, kar potrjuje znano glasbeno nadarjenost Barkovljanov.

Občinstvo je nastop učencev nagradilo z burnim ploskanjem in se je zadovoljno razšlo.

RAZSTAVE

Učenci in učence nižjega strokovnega tečaja v Dolini priredijo razstavo risb, ročnih del in kuharskih izdelkov. Razstava bo odprta v soboto, nedeljo, ponedeljek in torek od 9. do 13. in od 15. do 19. ure. — Vljudno vabljeni!

Učenci in učence Industrijskega strokovnega tečaja na Opčinah priredijo ob zaključku šolskega leta razstavo svojih izdelkov.

Otvoritev razstave bo v soboto, 18. junija, ob 11. Razstava bo do vključno 19. t. m. nepretrgoma odprta od 9. do 19. ure. — Vabljeni vsi!

INDUSTRIJSKA STROKOVNA SOLA V ROJANU, ul. Montorsino 8, III, je priredila ob zaključku šolskega leta razstavo risb, deških in dekljskih ročnih del ter gospodinjskih izdelkov.

Razstava bo odprta do vključno nedelje 19. junija 1955 vsak dan od 9. do 13. ure in od 15. do 19.

Ravnateljstvo najvljudneje vabi k obisku razstave vse dijake in njihove starše ter vse prijatelje naše mladine.

PRIREDITVE

V nedeljo, 19. t. m., bodo šolske prireditve na sedežih šolah:

V Stivanu in Medji vasi priredita skupno predstavo v medvejski šoli ob 16. uri.

Sola v Zgoniku na cerkvenem dvorišču ob 19. uri. Na sporedu Goljeva igra »Jurček«.

Sola v Gabrovcu priredi v vaški dvorani ob 17. uri igrico »Mačeha in pastorka«.

GLASBENA MATICA V TRSTU

Zaključni nastopi gojencev glasbene šole bodo:

17. junija ob 20.30 v kino dvorani v Skednju.
19. junija ob 16. v kino dvorani v Nabrežini.
21. junija ob 20.30 v ul. Montecchi 6, IV.

Poleg solistov bodo nastopili še pomnoženi šolski orkester, šolski pevski zbor ter mladinski pevski zbor iz Nabrežine.

Sporedi se dobe v šoli Glasbene matice v ul. R. Manna 29, telefon 29779 ter eno uro pred pričetkom prireditev.

Dopisi iz Goriške

ŠTEVERJAN

Tudi letos je bila pretekli četrtek ob prelepem vremenu v naši vasi procesija sv. Rešnjega Telesa. Vendar moramo javno pribiti malomarnost, ki smo jo vaščani ob tej priliki pokazali. Niti toliko se nismo pobrigali, da bi primerno okrasili cesto z mlaji. In še nekaj: v zadnjih letih se je pri nas razpasla grda razvada, da ljudje skrunijo nedelje in praznike. Čelo na tako velik praznik, kot je sv. Rešnje Telo, so premnogi posestniki delali v sadovnjakih. V tem času imamo kmetovalci zares veliko dela, a vendar ni lepo, še manj pa vzgojno, vzpodbudno in zgledno za našo mladino, ako se zlasti močni posestniki ne udeležijo največje in najlepše procesije v letu. Danes pošljejo k njej le kakega otroka, hlapca ali pobirača češenj. Prav bi bilo, da bi nedelje in praznike tako praznovali, kakor so jih naši predniki, ki jih niso nikdar oskrnjevali s hlapčevskim delom. Do globine duše smo bili tudi užaloščeni, ko smo morali gledati, kako grdo so se pri procesiji obnašali naši šolski otroci, ker so bili brez nadzorstva. Kako lepo bi bilo, če bi se učitelji vsaj ob tej priliki žrtvovali in se udeležili procesije, čeprav jih šolski predpisi na to ne obvezujejo.

Ker se občinski uradi v kratkem izsele iz šole, opozarjamo županstvo, naj odstopi stanovanje v šoli takemu učitelju, ki bo vestno izvrševal svoje vzgojne dolžnosti do otrok tudi izven šole in se udeleževal tudi v ljudskem kulturnem delu.

Naša za kulturno delo vneta dekleta in pridni fantje se že več časa pripravljajo za »praznik češenj«, ki bo, ako Bog da lepo vreme, v nedeljo 19. julija. Pričakujemo, da ta dan obišče naš Števerjan veliko Goričanov in Tržičanov.

PODGORA

Pred 14 dnevi se je vaš dopisnik ponovno hudo pritožil nad nepojmljivim zavlačevanjem zgradnje brvi oziroma mostu čez Sočo iz Stražic v Podgoro. Saj morajo delavci napraviti velik ovinek čez pevski ali pa ločniški most, kar ni za delavce le izguba dragocenega časa, marveč tudi občuten strošek. Če bi škodo obračunali za vsa leta nazaj, bi videli, da znaša prav lepo vsoto. Celo vrsto let so nas tolažili, da se bo zgradila nova brv in da je za njeno zgradnjo že določenih 15 milijonov lir. Sedaj upamo, da bo nov most, ki bo dolg 120 in širok 3 metre, morda v kratkem vendar zgrajen. Načrti se trenutno nahajajo pri tehničnem uradu v Benetkah in bodo najbrž v kratkem odobreni. Most bo baje podoben onemu, ki veže Gradiško z železniško postajo. Županstvo tudi ob tej priliki pozivamo, naj pohiti, ker se bojimo, da bosta morda prej zgrajena nova cesta čez Livado in velik most čez Sočo. Za to delo se namreč potegujeta zveza bojevnikov v Gorici in tudi maršal ter senator Messe.

SOVODNJE

Sodnik v Gradiški je smatral za svojo pravico in dolžnost, da vtakne nos v poslovanje naše občine. Pritožil se je nad dvojezičnim vodenjem naših matičnih knjig. Nadzorstveno oblast nad občinsko upravo ima po zakonu le prefektura. Zato moramo pohvaliti občinske svetovalce, ki so sklenili, naj se

matične knjige vodijo dvojezično vse dotlej, dokler prefektura tega ne prepove. Sklep je še toliko bolj utemeljen, ker je naša občina skoro stoo odstotno slovenska. Enako bi se morale držati vse slovenske občine: »Saj imamo Slovenci pravico to zahtevati celo v vseh narodnostno mešanih občinah.

JAMLJE

Pred kratkim smo zopet pokopali žrtev starega streliva, in sicer že tretjo v enem letu. To pot se je ponesrečil 28-letni brezposelni mizar Pahor Jožef iz Jamelj št. 34. Ker je brezposelnost v kraških vaseh še vedno zelo občutna, se pri nas mnogi prisiljeno bavijo z iskanjem starega streliva in orožja. Vojaška oblastva bi morala temeljito preiskati vsa naša zemljišča, posebno polja v vaseh in v njihovi bližini, da bi se preprečile prepogoste nesreče. Najmanj pa, kar bi morala državna uprava v korist prebivalstva storiti, je, da se prizadetim poškodovancem ali njihovim preostalim prizna vojna pokojnina.

Pokojnik naj v miru počiva. Materi vdovi, ki je izgubila edinega sina, izrekamo pri srčno sožalje.

ŠTMAVER

Kot bi nas kdo udaril s kolom po glavi, smo Štmaverci in tudi drugi sadjarji občutili v zadnjih dneh muhavost goriškega trga. Nekaj dni se je cena češenj še kar dobro držala. Saj je Novi list v zadnjem dopisu iz Števerjana pisal, da so šle predpreteklo nedeljo celo po 140 lir kg. Potem je pa cena kar iznenada zdrknila tako nizko, da nam je srce kar zatrepetal. V zadnjih dneh smo jih prodajali po 30 in celo 25 lir! Pri taki ceni se pa nam pobiranje češenj ne izplača. Ta udarec je za Štmaverce hujši kot za

kmetovalce drugih briških vasi, ker so česnje naš glavni pridelek.

OSLAVJE

V zadnji številki smo Oslavci pozvali županstvo, naj vendar uvidi našo mejno gospodarsko potrebo, da se voznja novega avtobusnega podjetja podaljša do okostnice. Že večkrat smo v časopisih pojasnili, zakaj je podaljšanje zlasti v poletnih mesecih potrebno. Pravijo, da se temu upira Ribijevo podjetje. Ni naša naloga, da se vtikamo v spore med dvema podjetjema in županstvom, ki je, kakor sodimo, brez nujne potrebe, prelomilo pogodbeno razmerje z Ribijem. Za nas je pa končno vseeno, ali vozi eno ali drugo podjetje do okostnice. Oslavski sadjarji in vrtnarji moramo vsak dan prevažati pridelke na goriški trg. Prometna sredstva so tu in zato naj se voznja tako uredi, da ne bomo trpeli hude gospodarske škode. Ker pa je spor med Ribijem in ATA odvisen od pristojnega urada v Benetkah, naprošamo prefekturo, da se to važno prometno vprašanje hitro in ugodno reši. Saj je prva dolžnost prefektore, da varuje koristi državljanov.

ŠTANDREŽ

Pretekli terek smo v Štandrežu pokopali 74-letno gospo Brajnik Ivanko, skrbno mater in pridno gospodinjo. Pokojnica je bila vse življenje narodno zavedna Slovenka in plemenita krščanska žena, ki je znala tudi lepo vzgojiti svoje otroke. Kratak govor v slovo ob odprtem grobu je imel č. g. Butkovič.

Pokojnica je bila mati znane goriške sopranistke Brajnik Mire.

Udeležba pri pogrebu je bila izredno številna.

Pokojnici v slovo sta zapela tri žalostinke pevska zbora iz Štandreža in iz Gorice.

Plemenita pokojnica naj v Bogu počiva, preostalim sorodnikom, zlasti užaloščenemu možu in otrokom, naše globoko sožalje.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠEMPETER SLOVENOV

Nevihta, ki je na vnebohod razsajala po vsej Furlaniji in v sosednih Brdih, je povzročila veliko škodo tudi v nekaterih naših vaseh. Tako je v Črnem vrhu, Erbecu, Kalu, Ofijanu, Srednjem, Gor. Trbiju toča popolnoma uničila pridelek. Zaporedne slabe letine silijo naše ljudi k izselitvi. Naše gorske vasi se obupno praznijo. Samo iz podboneške občine je šlo pred dnevi na zdravniški pregled v Treviso 70 fantov, ki so se javili za delo v rudnikih zlata v Južni Afriki. Od teh pa se jih bo izselilo le 13.

IZ REZIJE

Starodavni lipi, ki se ponosno dviga k nebu na trgu pred županstvom v Ravenci, grozi smrt. Hočejo jo namreč posekati, češ da to zahteva načrt za olepšanje občine. S to lipo je povezan dolg in lep kos zgodovine vse naše doline. Saj so se v njeni sencih zbirali v preteklih stoletjih naši očanci, ko so naše občine uživale pod Beneško republiko in Avstrijo samoupravo. Ponosno so tu razpravljali člani rezijske »banke« o upravnih zadevah doline. Liberalna Italija pa je takoj po letu 1866 prekinila večstoletne prekornostne običaje naše deželice. S tem da je uknila

naše samoupravne svoboščine, je škodovala sebi in nam.

Mnenja smo, da bi za ureditev trga ne smeli žrtvovati to še zdravo in živo drevo. Nihče namreč ne more trditi, da ni mogoče trga drugače preurediti, kakor da se starodavna lipa poseka. Zato pričakujemo, da bodo oblastva prizanesla temu živemu ostanku naše preteklosti. Vsem je znano, kako oblastniki skrbne, da se z novimi zgradbami ne oskrunijo niti mrtvi, kaj šele živi zgodovinski spomeniki.

ŽABNICE

Pred kratkim sem se zopet enkrat dvignil na Svete Višarje. Mislim, da ni sredstva, s katerim bi človek lahko vsaj delno izrazil, kar občuti ob divnem razgledu, ki ga nudijo ti kraji na doline in vrhove naših gorskih velikanih. Sneg in razno cvetje vseh barv, teloh, resje in encijan se čudovito prelivajo v eno samo pisano preprogo, ki odeva vse gričke in gore. Kmalu se bodo zopet pričela romanja. Vreme lepo kaže, doslej smo imeli že precej dežja, sedaj pa nas že ogreva toplejša sonce in bliža se lepo poletje, ki bo zvalo v naše vrhove tisoče izletnikov in romarjev. Že danes jim vsem želimo obilo sreče, zadovoljstva in globokega užitka v naši prelepi prirodi.

Churchillov osebni policist pripoveduje

Zanimivo je, kaj pripoveduje Thompson o Churchillovih stikih s Stalinom:

Ko smo med vojno šli prvič v Kremelj, so nas sedemkrat preiskali, preden smo dospeli do Stalinove sobe. Churchill je vstopil, a se je že po nekaj minutah vrnil. Z naglimi koraki je hitel po hodnikih, ne oziraje se ne na levo ne na desno. Z žveplenko je podrsal po zidu, si zapalil cigaro in besno pihal dim. To je bil njegov prvi spopad s Stalinom.

Pozneje je bilo vse britansko odposlanstvo povabljeno na pojedino v Kremelj. Večerja z napitnicami je trajala ure in ure in okoli polnoči so se gostje preselili v »sobano za šampanjeco«, kjer so se začele spet zdravice. Churchill je sedel tu iznova tri ure, vendar njegov poglaviti namen je bil, da reši nekatera nujna državna vprašanja.

Postajal je nemiren in upiral oči v Stalinu, ki se je delal, kakor da ne razume. Tedaj mu je Churchill dal sporočiti po tolmaču Pavlovu, da želi govoriti z njim na štiri oči, in sicer brez odlašanja. Stalin je pa odrinil tolmača v stran in pil dalje.

To je bilo Churchillu preveč. Vzdignil se je in se napotil z dolgimi koraki proti izhodu. Z njim so vstali vsi njegovi spremljevalci. Ko je Stalin videl, da gostje odhajajo, se je tudi on dvignil.

Churchillu se je zdelo, da mora nekaj napraviti. Nastopil je trenotek, ko je potrebno, da politik zgubi potrpežljivost in se ne premaguje več. Zato se je Churchill obrnil ves razjarjen k Pavlovu in ga prosil, naj pove Stalinu naslednje: če želi maršal razpravljati o čemerkoli z Angleži, bi bilo dobro, da se odloči pred nedeljo. Ta dan zarana bo namreč Churchill odpotoval z vsem spremstvom v Kairo, četudi bi medtem ne bil skle-

njen noben sporazum s Sovjetsko zvezo.

Drugi dan je dal Stalin zelo spoštljivo prositi Churchilla, naj blagovoli priti na zapučen razgovor in večerjo v Kremelj.

Razume se, da so težki naporji vojne s časom rahljali Churchillu živce. Ko je bil slabe volje, se je znesel nad prvim, ki mu je prišel v bližino. Ker sem mu bil jaz vedno blizu — pripoveduje Thompson — sem bil največkrat predmet njegovih izbruhov. Karkoli sem naredil, mu ni bilo prav. Šel sem mu stalno na živce. Bil sem obupan in hotel pustiti službo. Nekoč me je divje opsoval pred generalom Hastings Ismay-em, tajnikom vojnega kabineta.

»Ravno tako ravna z mano« — me je potolažil general. »Toda če si s tem olajša breme, ki leži na njegovih ramenih, se izplača potpeti.«

»Se res izplača!« sem se umiril.

SKOZI TRPLJENJE DO ZMAGE

Kdo bi se čudil, da so Churchillu moči popuščale? Delo, ki ga je vršil, bi bilo zrušilo vsakega mladeniča, ni pa skoro 70-letnega starca.

Po sestanku z Rooseveltom in Stalinom v Teheranu je hotel obiskati Eisenhowerjeve čete v Afriki in iti nato na italijansko bojišče. Tedaj ga je iznenada zgrabila bolezen in so ga morali prepeljati v Tunis.

»Thompson, izčrpan sem na telesu, v sreču in na duhu,« je potožil.

Lotila se ga je visoka vročica in začelo se mu je blesti. Zdravniki so se bali za njegovo življenje. Težko je dihal in žila je čedalje šibkeje utripala.

»Kje se nahajamo?« je vprašal.

»V Tunisu pri generalu Eisenhowerju,« je odvrnil Thompson.

»Tunis? Tunis — Kartagina starih Rimljanov. Kje bi mogel bolje umreti kot tu?«

Toda Churchillova priroda je bila močnejša od bolezni in mož je ozdravel. Pred koncem vojne ga je zadel še en hud udarec. V petek 13. aprila 1945 ob treh zjutraj — pripoveduje Thompson — me je prebudil Churchillov zvonec. Pograbil sem samokres in tekel v njegovo sobo. Z dolgimi koraki in sklonjeno glavo je hodil gor in doli.

»Ali ste slišali strašno novico, Thompson?«

»Ne, gospod!«

»Roosevelt je umrl. Bil je naš veliki prijatelj. Brez njega in ameriške pomoči bi bili utonili. Milijoni tudi izven Amerike so ga ljubili, mnogi pa sovražili, kakor vsakega moža, ki nekaj ustvari.«

Churchill je jokal, se smehljaj in govoril, da si prežene bolečino.

»Vse bo treba nanovo začeti,« je poudarjal.

Vendar to ni bilo potrebno, kajti že 8. maja so zavezniki končali vojno v Evropi.

Na dan zmage je bil Churchill v Londonu. Nepregledne množice so nanj pritiskale: vsakdo ga je hotel videti, se ga dotakniti, mu stisniti roko in čestitati. Če ga tedaj niso zmečkali, ga ne bodo nikoli več.

Ljudje so se tako drenjali, da ni mogel v avto. Tedaj je splezal na streho in se po vseh štirih privlekel na rob ter sedel z navzdol bingljajočimi nogami.

Množice so vriskale od navdušenja. Nagovoril jih je z nekaj besedami in nato začel peti narodno himno Rule Britannia. Stotisoči so potegnili za njim in kmalu je od pesmi donela vsa prestolnica. (Konec)

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Migotajoči plamenčki trepečejo na starih oljnatih portretih v pozlačenih okvirih. Strmo boljšejo s sten v mrak predniki Habsburžanov v španskih zametnih oblekah z naškrobljenimi čipkami okrog vratu; tam so alegorije habsburških dežel in zmag; tu visi stari Franc Jožef; ondi gleda mrtvi prestolonaslednik Rudolf; malo naprej zabodena cesarica Elizabeta; nad vse žalostno pa zre nesrečni cesar Maksimilijan na podobo na nasprotni steni, ki kaže mehiško cesarico Karloto, njegovo ženo, preden se ji je um omračil.

Še večjo grozo vzbujajo v pramenih dogorevajočih sveč podobe v salonu cesarja Maksimilijana. Tu so se zbrale skupaj slike »slavnih mrtvecev«. Na cni je francoska kraljica Marija Antonieta pod giljotino; druga kaže, kako so zarotniki zabodli v rimski kuriji diktatorja Julija Cezarja, tam drži Judita za lase odsekano, še krvavo glavo Holoferna. In tako se vrsti galerija smrti okrog in okrog, prav kakor da bi habsburški nadvojvoda in poznejši mehiški cesar vabil smrt k sebi in k vsem v gradu.

V prestolni dvorani prižigajo lestence iz beneškega kristala, zraven je usodna soba številka 203. Velikanska sobana v dve nad-

stropji z visokimi okni je polna podob iz slavnih dni cesarja Maksimilijana in njegovih prednikov v Mehiki. Kristof Kolumb stopa na mehiška tla; za njim pride španski zavojevalec Fernando Cortez; nato alegorija oblasti mogočnega Karla V., ki je vladal kot najmočnejši Habsburžan polovici sveta. V žarki luči se sveti podoba, ki kaže tržaškega župana Karla Porento, ko se 10. aprila 1864 poklanja Maksu ob odhodu v tujo deželo. Na sredi čez vso steno je pa apoteoza Maksimilijana, ki se v škrlat oblečen kot mehiški cesar sredi alegoričnih skupin podložnih mu mest dviga v nebo.

Ves ta sijaj je ugasnil, kot ugašajo zdaj sveče v lestencih.

Generalni major je še v delovni sobi. Strmi v podobo, ki kaže grb nesrečnih miramarskih gospodarjev. Po vseh stenah je razstavljen. Kaže bel ščit z modrim križem, povezan je z mehiškimi znaki: ananasov sad in sidro, spodaj pa drži orel kačo, zvijajočo se v njegovih krempljih. Okrog se pa vije čuden latinski napis: Spes fructus lucis (Upanje sad svetlobe).

»Povsod to sidro, kača, križ,« se grbanči čelo generalu. Nerazpoloženje se mu dviga sam ne ve čemu. Nejevoljen se zavije v po-

vršnik in švrkne z jahalnim bičem po zraku.

Pokliče adjutanta. »Pojdiva v klub. Tu je nekam tesno.«

Odpravita se po peščeni stezi. Grad se pa še sveti. Tudi v sobi 203 še trepeče plamenček.

Na morju love Križani. Menda so iz stare ribiške zadrage »Bibeev« in »Angležev«. Na grad se ozirajo in se menijo:

»Ho, že spet plaši, kaj!« Mreža pa klokne v vodo, ki pljuska med skalami pod Miramarom in pripoveduje zgodbo o zakletvah pred sto leti.

— o —

Dolgo časa svet ni poznal čudnih grajskih zgodb. Zdelo se je, da se vse naravno razvija. Šele po drugi svetovni vojni so nekateri tuji opazovalci začeli misliti na neka usodna naključja, ki vise nad Miramarom. Začeli so jih spravljati v neko vzročno zvezo, posebno odkar so tudi ameriški generali zašli v ta usodni krog.

Dandanes ljudje vse preradi verjamejo v usodo. Kdor je ohranil vero, pa ve, da uravnava pota človeška tudi prst božji. Vendar se pa človeška življenja večkrat na take načine prepletajo, da se res začnemo bati, kot da visi težka usoda nad mano ali teboj.

CIGANSKA OSVETA

Nekaj takega je nad Miramarom, kjer se je križalo dvoje zakletev, izrečenih nad njegovimi cesarskimi stanovalci.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

GOSTOVANJE SNG IZ MARIBORA:

Ivana iz Lorraine

Vsako pozna zgodbo Device Orleanske, tega čudežnega dekleta iz male vasice ob francosko-nemški meji, ki se je na prigovarjanje božjih glasov odpravila zdoma, da osvobodí Francijo od Angležev. Osvobodila je Orleans, a še preden je bilo njeno poslanstvo končano, je postala žrtev spletakarjev, ki so uprizorili proti njej čarovniški proces in jo postavili na gredčo. Po skoraj pet sto letih jo je Cerkev proglasila za svetnico.

Zato ni čudno, če je njena zgodba zamikala celo vrsto literarnih ustvarjalcev tja do sodobnega ameriškega dramatika Maxwella Andersona, čigar igro pod naslovom Ivana iz Lorraine je uprizorilo SNG iz Maribora na svojem tržaškem gostovanju.

Igro smo gledali v natrpano polni dvorani na Opčinah. Da je bila posebno za naše občinstvo problematična, smo videli ob živih diskusijah med

odmorom po prvem dejanju. Na odru smo namreč videli dramo v dramu — gledališko skupino, ki vadi nastop igre, in igro samo. In kakor nimamo nič proti takšnemu dramskiemu prijemu, ki je brez dvoma moderen in ploden na domislica, tako moramo reči, da ga more ceniti le zrelo in izkušeno občinstvo, ki je bolj dojemljivo za odsko iluzijo kakor naše. K sreči pa je drugo dejanje le prineslo tudi zaželeni dramski patos. Ivana pregovarja dauphina, pride pred sodišče, vržena je v ječo — torej igra, ki ji je občinstvo napeto prisluhnulo. In igralci?

Najboljša, najbolj naravna Mira Bedenkova v vlogi Ivane. Zelo prepričljiv Janko Hočevar kot dauphin. Prav dober Jože Mlakar kot ravnatelj gledališča. Prav tako dobri vsi drugi, ki jih je na koncu občinstvo nagradilo s pristranim priznanjem.

Filmski festival v Cannesu

V prvi polovici maja so v Cannesu zaključili osmi mednarodni filmski festival. Na njem je tekmovalo 42 držav s 30 umetniškimi in 100 dokumentarnimi filmi. Festivalno razsodišče je soglasno priznalo za najboljši umetniški film ameriško delo Marty. Prisodilo mu je zlato palmovo vejico predvsem zaradi njegove zanimive zgodbe, ki jo je spisal Chaiwowski, zaradi uspešne režije Delberta Manna ter odlične igrice Ernesta Borgnineja in Betsy Blairrove. Vsebina je podana v novorealističnem slogu ter obravnava življenje neke italijanske družine v Bronxu. Drugo nagrado je prejel italijanski film Izgubljena celina. Pohvalili so zlasti lepoto in poetičnost njegovih slik in mojstrsko uporabo zvoka. Nagrado za najboljšo režijo sta dobila sovjetski režiser Sergej Vasilijev za uspešno umetniško vodstvo bolgarskega filma Junaki Šipke in Američan Jules Dassin za odlično režijo francoskega filma Obratun med banditi. Za najboljšega igralca so proglasili Amerikanca Spencerja Tracyja, in sicer za njegov nastop v filmu Prokleti dan v Black rocku; za najboljšo igralko skupino so pa priznali igralce, ki nastopajo v sovjetskem filmu Velika družina. Nagrado za dramski film je prejelo ameriško delo Vzhodno od raja, ki ga je režiral Elia Kazan; za najboljši glasbeno lirični film je pa bil proglašen sovjetski balet Romeo in Julija. Pohvalili so zlasti nastop ruske prve plesalke Galine Uljanove.

Razsodišče za kratke filme je podelilo zlato palmovo vejico kanadskemu kratkemu filmu Blinky Blank, katerega je pripravil režiser Norman Mac Laren. Ostale nagrade so prejeli italijanski kratki film Otok ognja, francoski Veliki ribolov in sovjetski Zlata antilopa.

Festivalno občinstvo ni bilo popolnoma zadovoljno z ocenitvijo razsodišča. Po njegovem sovjetski režiser Vasilijev in film Romeo in Julija nista zaslužila nagrade. Pač pa bi bilo moralo razsodišče nagraditi francoski resnično umetniški film Crni dosier, delo slovitega režiserja Andreja Cayattea. Film zaključuje veliko trilogijo, od katere sta bila prva dva filma, in sicer Pravica je zadoščeno in Vsi smo morilci, že pred nekaj leti posneta. Mnogi so tudi menili, da je bil premalo nagrajen film Vzhodno od raja, čigar zgodba je povzeta iz romana ameriškega pisatelja Steinbecka.

Poleg nagrajenih je pa bila predvajana še cela vrsta filmov, o katerih je treba priznati, da so dobra dela. Prijetno presenečenje so izvali grški film Stella, izraelski Kota 24 ne odgovarja ter češki Pajeglavci. Pokazali so, da zmora tudi majhen narod z zavestnim umetniškim stremljenjem doseči v filmu lepe uspehe. Izvrsten je tudi indijski novorealistični film Snažilec čevljev, v katerem je občinstvo imelo priliko občudovati krasno igro malega, a mnogo obetajočega igralca Babyja Naaza. Njegovo

Sovjetska zoroča »Geografska literatura« je izdala knjigo Priroda Jugoslavije. Delo je spisal A. Gracianski. V njem je opisal zemljepisni položaj Jugoslavije, sestavo zemlje, podnebje, rastlinstvo in živalstvo ter posamezne dežele.

Kulturne vesti

Na prvi znanstveni konferenci o uporabi atomske sile v miroljubne namene, ki bo pod okriljem OZN avgusta v Zenevi, bodo sodelovali tudi jugoslovanski znanstveniki, med njimi naš tržaški rojak dr. Jurko Glaser. Ti so že pripravili 22 referatov. Ljubljanski inštitut za jedrsko fiziko »Jože Stefan« je izdelal pet referatov. Mineralog Milan Ristič bo obravnaval ležišča atomskih surovin v Jugoslaviji. Znano je namreč, da so strokovnjaki našli uran v Jugoslaviji na približno 200 mestih in da bi bilo izkoriščanje na nekaterih donosno.

...

Orkester Slovenske filharmonije je pod vodstvom izkušenih dirigentov Lovra Matačiča in Jakova Cipcija zmagoslavno zaključil svoje gostovanje po Italiji. Po uspešnih koncertih v Aquili in Sassariju je orkester nastopil še v Bariju, Bresci, Trentu, Trevisu in Bologni. Z njim sta sodelovali dve znanilijanski pianistki in izvrstni švicarski klavirist Adrian Aeschbacher. Na sporedih so bila klasična in moderna dela ter nekaj jugoslovanskih skladb, med katerimi je bilo deležno posebnega uspeha Gotovo simfonično kolo. Občinstvo je ljubljanske goste povsod z navdušenjem sprejelo, krajevni listi so pa priobčili zelo laskave ocene o nastopih. V Bariju so Filharmonijo zababili, naj v prihodnji sezoni gostuje s svojim zborom in orkestrom na Mozartovi proslavi z Requiemom. Ljubljanski filharmoniki so ponudbo sprejeli.

...

Društvo slovenskih književnikov je podelilo denarne nagrade za tri najboljše književna dela v lanskem letu. Nagrade so prejeli: Peter Levce za zbirko pesmi Zeleni val, Beno Zupančič za zbirko novel Veter in cesta ter Lojze Kovačič za Ljubljanske razglednice. Prvi dve knjigi je izdal Slovenski književni zavod, medtem ko so Ljubljanske razglednice izšle pri založbi Obzorja v Mariboru v skupni knjigi novel Lojzeta Kovačiča, Andreja Hienga in Frančka Bohanca. Razsodišče, ki je ocenjevalo dela, je bilo mnenja, da so ta dela v razvoju naše povojne književnosti dovolj pomembna in svojska, da zaslužijo takšno priznanje.

...

11. junija se je v slovenski prestolnici začel tretji ljubljanski festival, ki bo trajal do 14. julija. Na njem bodo prikazali uspehe, ki smo jih Slovenci dosegli po osvoboditvi na glasbenem, gledališkem in folklorno-plesnem področju. Vsega skupaj bo 28 predredov. Nastopili bodo ljubljanska Drama in Opera, Slovenska filharmonija, Ritmosimfonični orkester ljubljanskega radia, Slovenski oktet, Akademski folklorna plesna skupina »France Marolt«, SNG iz Trsta, Državni simfonični orkester iz Zagreba, beograjski Balet, folklorne skupine »Tanece« iz Skopja, »Kolo« iz Beograda, »Lado« iz Zagreba itd.

VZGOJNI KOTIČEK

Pijančevanje

Nobeno zlo ni pri Slovencih tako zakoreninjeno kot pijančevanje. Poštenji smo, dobri, delavni in vneti za napredek, le vinsko kapljico preveč ljubimo. S tem pa ne mislim reči, da drugi, večji narodi ne ljubijo alkoholnih pijač. Kaj še. Statistično je namreč dognano, da evropski narodi zelo ljubijo vinsko kapljico; na prvem mestu so Francozi. Rekl bomo torej: vsi ga radi pijemo, saj ga nam je dal Bog. Vprašanje je samo, kateri narod trpi večjo škodo.

Ali alkohol uničuje našo življenjsko silo, naše zdravje, naše premoženje? Prav gotovo! Koliko življenj je že uničil alkohol in koliko narodnega premoženja je že steklo po grlu! Nikakor nočem naprotovatí zmernemu, priložnostnemu pitju ali celo zagovarjati popolno vzdržnost od alkoholnih pijač. Ne, to ni moj namen. Pač pa želim prikazati vse one grozotne posledice, ki jih zapusti pijančevanje v pravem pomenu besede. Pijanec je namreč človek, ki je predan alkoholu tako, kot kadilec tobaku. Pravi kadilec ne more zdržati brez kajenja; če nima denarja, pobira po cestah tudi cigaretno ogorko. Tako tudi pijanec ne more zdržati brez alkohola, pa čeprav zapravi pri tem vse svoje premoženje in se povrh še zadolži.

Se večja kot materialna, je pa moralna škoda, ki jo utrpita pijanec in njegovo okolje.

Kako se počutijo pijanci-zapravljajci?

Pijanost sledi »maček«, ki vedno globlje zasaja svoje krepilje v telo in možgane. Naši pijanci se ne počutijo srečne, vsaj trajno ne. Že njih vnanost ni vabljiva: obraz je zabuhel, rdeč ali celo vijoličast, roke se jim tresejo in smrad prihaja iz ust. Navadno zanemarjajo tudi svojo obleko. Po večini se zavedajo slabega vtisa, ki ga delajo in se ga sramujejo. Reveži so. Zakrknjeni pijanec običajno zamrži tudi svoj poklic in izgubi veselje do dela in napredka.

Največjo škodo pa ima pri tem pijančeva družina. Mož-pijanec se ne briga dosti za ženo in otroke. Kadar prihaja pijan domov, obklada ženo in otroke z najgusnejsimi psovskami in očitki, grozi jim s smrtjo ali jih celo pretepa. Koliko ubojev in umorov je že bilo izvršenih v pijanosti! Pravi mučeniki so svojci takega moža in očeta-pijanca. Zastrupljen in pogubljen je ves njegov rod! V kvar pa so tudi človeški družbi vobče.

Koliko solz in koliko gorja bi bilo prihranjenega našim družinam, če ne bi bilo toliko pijančevanja! Koliko manj bi bilo nesrečnih žena in otrok, koliko domov manj trhlih in koliko narodnega premoženja bi bilo prihranjenega! Zato boj pijančevanju!

GOSPODARSTVO

REDČENJA SADNIH PLODOV

Premnogokrat se na sadnem drevju zaradi toliko plodov, da jih drevo na noben način ne more prehraniti in zrediti do zaželene debelosti. Plodovi ostanejo drobni, za prodajo in potrošnjo malo vredni, drevo pa kljub temu ošibi mnogo bolj, kot če bi pozneje nosilo enako ali celo večjo težo redkih, a debelih plodov.

Zato pa je razredčevanje plodov nujno potrebno, kjer je le mogoče.

Teoretično moremo danes plodove povsod razredčevati, ker so na razpolago neka škropila (hormoni), ki plodove razredčijo ali pa delujejo proti odpadanju. Taka škropila pa niso pri nas še vpeljana in zato moremo plodove redčiti samo na nizkem sadnem drevju, predvsem na breskvah, marelicah in jablanah.

Plodove moramo zgodaj razredčiti; najbolje takrat, ko so debeli kot fižol. Umljivo je, da bomo odstranjevali samo slabše razvite plodove in da bomo skušali puščati plodove na primerni razdalji na rodni vejicah. Prav tako je umljivo, da bomo redčili s škarjami in ne s prsti. Plodov ne bomo odčesnili, da ne bi mladikam povzročali škodljivih ran.

Za tako delo je treba biti izvežban, a ga more opraviti tudi vsak pameten sadjar. Sčasoma se boš sam izvežbal.

KOKOŠEREJA V BATERIJAH

Tudi v Italiji se zelo hitro širi reja perutnine v baterijah: kurnik vrh kurnika kot panji v naših čebelnjakih.

Seveda je taka reja mogoča samo za piščance za zakol, ki morajo v malo tednih doseči zadovoljivo težo. Tako delajo v Združenih državah, o čemer smo že pisali.

Na letošnjem velesjmu v Padovi je bilo razstavljenih mnogo takih kurnikov in kaže, da je v Italiji mnogo zanimanja za ta način reje. Sploh je bila na velesjmu v Padovi najbolj zanimiva ravno razstava perutnine: videl si vse mogoče vrste in pasme ter pripomočke za rejo.

HRUŠKA »SV. MARIJA«

V italijanskih sadovnjakih se zelo hitro širi hruška »Sv. Marija«, katere je vzgojil profesor Morettini s križanjem sort William (vrtolajka) in Coscia. Gojimo jo lahko kot veliko drevo ali pa v prisiljenih oblikah. Raščo ima močno, a uspeva tudi cepljena na kutino, na kateri se prav rada prime, za razliko od sorte William, ki zahteva vmesno podlago.

Plod ima belo meso, topljivo in sladko kot košija, in je srednje debel. Zori v sredi med košijo in viljamovko.

100 TISOČ ITAL. KMETOV V NEMČIJO

V Nemčiji zelo primanjkuje kmečke delovne sile, ker iščejo domači sinovi služba v industriji, ki se je po vojni ponovno razmahnila.

Brž ko se bo začela Nemčija oboroževati, bo industrija zahtevala novo delovno silo in zato je pričakovati, da bo mlada kmečka delovna sila spet zapuščala rodno grudo.

Zato potekajo sedaj med nemškimi in italijanskimi gospodarskimi politikami pogovori, po katerih bo v Nemčijo prišlo 100 tisoč italijanskih kmečkih delavcev.

KMEČKO ZADRUŽNIŠTVO V ZDA

V ZDA je danes komaj 5 in pol milijona kmečkih družin, kmetijske zadruga pa štejejo 7 in pol milijona članov, kar je mogoče zato, ker so mnogi kmetovalci včlanjeni v več kot eni zadrugi.

Kmetijskih zadrug za nakup in prodajo je 10.114.

KISELJAK — GROZNI ČRV — GROZNI MOLJ — GROZNI SUKAČ

Ta imena zasluži več škodljivcev, ki uničujejo cvetoči zarod ter mlade in razvite jagode. Pri nas nastopata samo dva škodljivca, ki nosita znanstvena imena »elysia ambiguella« in »polychrosis botrana«. Znanstvo ju strogo loči, praktični vinogradnik pa ne: k sreči to tudi ni potrebno, saj oba nastopata skoraj istočasno in ju tudi na enak način uničujemo.

Oba sta metuljčka-ponočajka, ker letata samo ponoči in ponoči odloži samica svoja jajčka navadno na zarod. Iz njih se razvijejo ličinke, ki v prvem rodu prepletejo s svilnatimi nitkami nekoliko cvetnih popkov. Ličinka se usede v sredo takega zapredka in začne žreti. Preden doraste, si napravi do 3 zapredke. Dorasčena ličinka prvega roda se zabubi pod trtnimi listi, pod lubom ali med skorjo trt ali pa tudi na opornih kolih. V začetku julija se razvije iz hube metuljček, ki začne polagati svoja jajčka že

med nekoliko debelejšo jagode. Iz njih se zopet razvijejo ličinke, ki se zarijejo v jagode in jih od znotraj žrejo. Ko uniči eno, se zarije v drugo. Ob trgatvi je dorasčena in si poišče zatočišče za prezimovanje: skrije se med trsni lub ali pod skorjo, kjer se zabubi in kot taka prezimi; spomladi zleze iz hube metuljček in škodljivo delo se pričinja od kraja.

Večkrat je škoda znatna in v zadnjih letih vedno hujsa, ker se vinogradniki premalo brigajo za uničenje škodljivcev. Če ne nastopimo odločno proti prvemu rodu, dobimo drugega veliko bolj številnega. »Clysia« ima pri nas dva roda, »polychrosis« pa letno 3.

Škoda, ki jo povzroča kiseljak, je dvojna: pridelek je bolj pičel in slabši po kakovosti. Ker ob trgatvi le redki izberejo od grozdnega črva uničene ali načete jagode, pridejo te z ostalim grozdem v klet in tako kvarijo dobroto pridelka. Mnogi od kiseljaka poškodovani grozdi kar dišijo po kislubi.

Najvažnejše je, da uničimo že prvi kiseljakov rod. Uničimo ga z arzenatom, navadno apnenim, katerega premešamo med škropilno brozgo. V 100 litrih brozge zmešamo po pol kg apnenega arzenata. Bolj priporočljiv kot arzenat je DDT v obliki »gesarola«. Tega uporabljamo v obliki za prašenje ali pa v obliki raztopine; v tem primeru ga premešamo med škropilno brozgo modre galice ali »asporja«.

Za uničevanje drugega rodu, to je od srede julija naprej ne uporabljamo arzenata, ker je strup tudi za ljudi, temveč samo gesarol, ki ljudem ne škodi.

Sportni pregled

Jugoslovanska liga. Izidi predzadnjega kola: Radnički-Zeljeznikar 1:1, Partizan-Vojvodina 0:0, Dinamo-BSK 3:3, Sarajevo-Hajduk 3:1, Proleter-Spartak 0:5.

Po predzadnjem kolu vodi Hajduk s 36 točkami. Sledijo mu BSK (35), Dinamo (34), Crvena Zvezda (33), Partizan (29), Vojvodina (27), Sarajevo (26), Spartak in Zagreb (23), Radnički (22), Zeljeznikar in Proleter (18), Vardar (15), Lokomotiva (9).

Vukasovo moštvo ga pa res lomi! Ze zdavnaj bi lahko že bilo nabralo tisti dve točki, ki ju potrebuje za naslov državnega prvaka. Zdi se pa, da si hočejo Splitčani osvojiti naslov prav v zadnji tekmi z Radničkim na domačih tleh. Sreča, da BSK ni zmagal proti Dinamu, če ne bi moštvi najbrž zaključili tekme za prvenstvo z enakim številom točk.

Italijanska liga. Izidi predzadnjega kola: Atalanta-Juventus 2:1, Bologna-Pro Patria 5:0, Fiorentina-Inter 3:3, Milan-Spal 6:0, Novara-Genoa 3:1, Roma-Catania 3:1, Sampdoria-Napoli 5:2, Torino-Udinese 1:1, Triestina-Lazio 1:3.

V lestvici vodi Milan s 47 točkami. Sledijo mu Udinese (42), Roma, Bologna (39), Fiorentina (38), Napoli (37), Juventus (36), Inter in Torino (34), Sampdoria (33), Catania, Lazio, Genoa in Triestina (29), Atalanta in Novara (28), Spal (23), Pro Patria (20).

Predvidevanja so se uresničila. Milan je dobil »scudetto«. V Schiaffinovi režiji je Nordhal z ostalimi člani milanskega napada gospodaril po Spalovi polovici igrišča kot že prejšnjo nedeljo v Genovi. V dveh nedeljah je milansko moštvo dalo 14 golov, ne da bi katerega prejelo. Res, zavidljiv rekord! To je petič, da je Milan državni prvak, drugič že po vojni. Zadnjič je Milan bil prvak leta 1951. Takrat je igrala v Milanu še srednja trojica napadalcev Gre-No-Li. To so Green, Nordhal in Liedholm. Green je potem prestopil k Fiorentini, medtem ko je Liedholm pustil svoje mesto Schiaffinu in igral kot desni half. Švedski gasilec, kapetan moštva Nordhal je pa ostal na svojem mestu ter pridno pošiljal žogo v nasprotnikova vrata. Tudi letos je Šved najboljši strelac v ligi.

Poleg Nordhala, Schiaffina in Liedholma so doprinesli h končni zmagi še Ricagni in neutrudljivi Soerensen.

Od Italjanov pa prištevamo v moštvo k boljšim državno levo krilo Frignanija, levega halfa Bergamaschia in pa vratarja Buffona. Mladi Tržačan Maldini, ki igra srednjega branilca, je še mlad in bo s časom nedvomno pridobil na gotovosti. Druga dva branilca. Zagatti in stari Silvestri sta tudi pošteno opravljala svoj posel.

Udinese je zasedla drugo mesto, kar je za Furlane sijajen uspeh. Poleg tega je igralo vidensko moštvo 22 zaporednih tekem brez poraza, kar se še ni zgodilo v italijanski »A« ligi. Tretje mesto še ni dodeljeno, pač pa sta znani zadnji dve mesti, ki sta ju zasedli Pro Patria in Spal. Prihodnje leto bosta ti enajstorci igrali v »B« ligi.

KOSARKA

Evropsko košarkarsko prvenstvo je v polnem teku. Moštva so bila razdeljena v štiri skupine, in sicer: A: Poljska, Jugoslavija, Francija, Avstrija in Anglija, B: Madžarska, Italija, Turčija in Finska, C: Rusija, Romunija, Švedska in Luksemburg, D: Češka, Bolgarska, Nemčija in Danska.

V finale je prišlo osem moštev, in sicer prvi dve iz vsake skupine. Največje presenečenje je bilo izločitev Francije, ki je doslej na prvenstvu vedno igrala eno glavnih vlog.

V finalu sta bili doslej odigrani dve koli: 1. kolo: Rusija-Italija 54:48, Romunija-Poljska 69:56, Bolgarska-Jugoslavija 84:67, Češka-Madžarska 75:65.

2. kolo: Italija-Romunija 73:70, Jugoslavija-Ceška 52:49, Rusija-Bolgarska 82:62, Madžarska-Poljska 89:66.

Tudi tu ni manjkalo preseženj. Najprej zmaga Češke nad domačini (igrali so v Budimpešti), nato zmaga Italije nad Romunijo in naposled največje preseženje: zmaga Jugoslovancev nad Čehi.

Borba za drugo mesto bo trda! Prvo je že nekaj let določeno Sovjetski zvezi.

TENIS

Davis Cup. Cetrtnine finala: Danska-Italija 0:5, Anglija-Indija 3:2, Švedska-Francija 3:2, Belgija-Čile 2:3. V polfinalu se bosta srečali Anglija in Italija ter Švedska in Čile.

BASEBALL

Izidi osmega kola: Roma CUS Milano 13:7, Firenze-Calzeverdi 9:10, Lazio-L. Inter 16:5, Giants-Nettuno 10:16.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, kralj džungle

št. 17

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

25

Nekaj ur so se mirno plazili naprej. Zdajci pa je Tarzanov tenki voh začutil bližino slonov. Vzpel se je na drevo in nedaleč zagledal veliko čredo slonov. Začeli so v polkrogu obkoljevati mirne živali, ki še niso slutile nevarnosti.

MAXON

Na znamenje so možje planili iz zasede in zalučali kopja proti dvema slonom z najlepšimi okli. Eden se je takoj zgrudil na tla, drugi pa, ki je bil samo ranjen, se je zapodil proti Buzaliju. Tarzan je planil proti slonu.

Slon Tantor je bil še kakih osem korakov od svoje žrtve, ko je pritekel, kakor iz neba, predenj bel vojščak. Slon je divje zarjovel in hotel potepati novega sovražnika. A jezni slon ni poznal bliskovite urnosti Tarzanovih mišic.

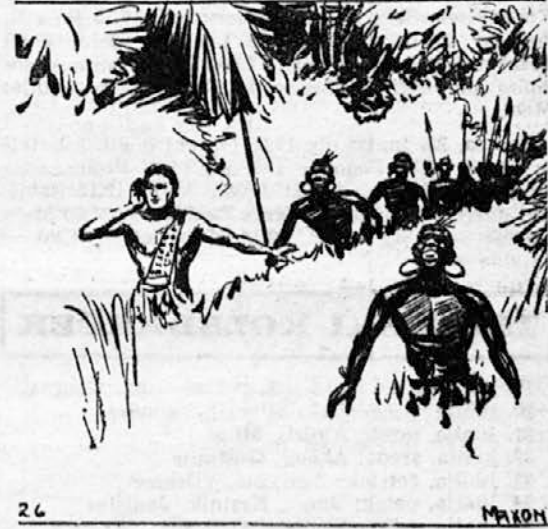

Tako je Tantor komaj utegnil opaziti, da je nasprotnik odskočil izpred njega, ko mu je Tarzan že porinil kopje za lopatico, naravnost v besno srce. To je stonil tako hitro, da se je velikanski debelo-kožec pri priči zvalil mrtev po tleh.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Tedaj je Tarzan skočil na truplo ubitega slona in zagnal strašen zmagovalni krik. Glavar in vojščaki so se z občudovanjem zgrnili okrog njega. Bilj so prepričani, da je hrabri Tarzan, ki je premagal slona, obdarjen z nadnaravnimi močmi.

26

MAXON

Nihče ni mogel razumeti tega čudnega bitja, ki je skakalo po drevesih kakor opice. Lov na umikajočo se čredo se je znova nadaljeval. Tedaj pa so začuli za hrbtom oddaljeno prasketanje. Glavar je zavpil: »Arabci so prišli po slonovino in ženske.«

Skrivnost

DRJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Pogovor je ponehal, dokler se taksi ni ustavil pred kolodvorom. Tedaj je dejal Smith: »Ali meniš, Petric, da je bil lord Southery prvi ustvarjajoči inženir sedanjega časa?«

»Brez dvoma,« sem odgovoril.

»Vešji ko von Homber iz Berlina?«

»Mogoče ne. Toda von Homber je že tri leta mrtev.«

»Tri leta, kaj ne?«

»Približno.«

»Ah!« Prispela sva na kolodvor pravočasno, da sva si zagotovila poseben predelek, od koder je Smith lahko skrbljivo nadziral potnike v vseh drugih vozovih. Zavil se je do oči in me opozoril, naj se ne pokažem iz kota predelka. Kar pokal sem od radovednosti, kaj pomeni njegovo početje. Ko se je vlak jel pomikati, je dejal:

»Ne misli si, Petric, da te hočem kar na slepo voditi, zato da bi te pozneje presenečal s svojo bistrovostjo. Bojim se le, da bo lov precej divji. Videti je, da se te misel, s katero se pečam, še ni

polotila. Želel bi, da bi se te bila. Uvidel bi, da je pametna.«

»Za zdaj sem obupno na nejasnem.«

»Dobro torej, nočem vplivati nate, le preglej položaj in poskušaj priti do vzroka za tako naglo potovanje! Čisto gotovo me bo bodrilo, če ti uspe.« Toda ni mi uspelo in ker me Smith po vsem videzu ni hotel razsvetliti, nisem hotel siliti vanj. Vlak se je ustavil v Rugbyju, kjer je Smith s postajenačelnikom imel skrivnosten razgovor. V L. . . pa se je njun pogovor razjasnil, zakaj velik avto naju je čakal. Hitro sva skočila vanj in, še preden je večina potnikov stopila na ploščad, naju je z blazno brzino odpeljal po mestnih cestah.

Po dvajsetih minutah nagle vožnje se je pred nama pojavila velika hiša, ki se je živo odražala od gozdnega ozadja.

»Stradwick Hall,« je pojasnil Smith. »Dom lorda Southeryja. Midva sva prva — toda dr. Fu-Manču je bil v vlaku.« Tedaj se mi je resnica zasvetila.

Grobica

»Vaš neobičajni predlog me navdaja z grozo, Mr. Smith!«

Majhen, gibčen mož v temni obleki, ki je bil podoben višjemu natararju (a je bil pravni svetovalec hiše Southery), je ozlovljeno puhal svojo cigaro. Nayland Smith, ki ga je njegovo nemirno sprehanje zaneslo na oddaljeni konec knjižnice, se je obrnil in z vso močatostjo pogledal nazaj, kjer sva pri ognjišču stala z odvetnikom.

RADIO TRST A

Nedelja, 19. junija ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše: Jurček in godni mož; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Mladina pred mikrofonom: Zbor slovenske srednje šole v Trstu; 16.00 Malo za šalo — malo za res; 17.00 Poje Sempolajski zbor; 20.30 Mascagni: Prijatelj Fritz, opera v 3 dej.

Ponedeljek, 20. junija ob: 12. Poje ženski duet; 14.00 Igra pianist Franco Russo; 18.30 Poje tenorist Dušan Pertot; 19.15 Mamica pripoveduje; 20.30 Škerjanc: II. del Sonetnega venca; 21.00 Kaj moraš o strel in o gromu vedeti? 22.00 Predavanje o italijanskem slikarstvu 19. in 20. stol.

Torek, 21. junija ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Radijska univerza: Montalenti: Tečaj iz biologije; 21.00 Igra: Gogolj »Revizor»; 22.30 Melodije iz revij;

Sreda, 22. junija ob: 12.55 Dalmatinski odmevi; 13.30 Duo Harris-Primani; 18.30 Z začarane police: Samson in čevljarček; 20.30: Poje tercet Metuljček; 21.00 Predavanje: Demokratični in totalitarni socializem; 22.00 Ob izidu 25. Kranjske knjige.

Četrtek, 23. junija ob: 12.55 Bizet: Lepa Perthova hči; 18.00 Bela Bartok: Koncert za violino; 19.15 Radijska univerza: Carnelutti: Kako poteka proces; 20.30 Poje moški kvintet; 21.00 Dramatizirana zgodba: Jože Lovrenčić: Duhovin; 21.40 Koncert violonista Karla Sancina.

Petek, 24. junija ob: 13.30 Glasba po željah; 18.40 Koncert tenorista Renata Kodermaca; 19.15 Šola in vzgoja: Theuersohuh: Naše preteklo delo; 21.00 Tržaški kulturni razgledi; 22.00 Predavanje o sodobni norveški književnosti; 22.15 Pesem zemlje: Mahler

Sobota, 25. junija ob: 12.55 Operni dueti, kvarteti in zbori; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Promenadni koncert; 17.00 Poje basist Jovan Antič; 19.15 Radijska univerza: Pojedine starih Rimljanov; 21.00 Malo za šalo — malo za res; 22.15 Massenet: Le Cyd — baletna suita.

TEDENSKI KOLEDARČEK

19. junija, n e d e l j a : 3. pobinkoštna, Gervazij
20. junija, ponedeljek: Silvertij, Nenadej
21. junija, torek: Alojzij, Miloš
22. junija, sreda: Ahacij, Gostimir
23. junija, četrtek: Agripina, Višeslav
24. junija, petek: Janez Krstnik, Janislav
25. junija, sobota: Viljem, Grlica

»Sem v vaših rokah, Mr. Henderson,« je dejal in se bližal temu, sive oči pa so mu sijale. »Razen dediča, ki je v inozemski službi, pravite, nima lord Southery nobenih sorodnikov. Ako se motim, a vi sprejmete moj predlog, ni nikogar, čigar občutljivost bi trpela ...«

»Moja lastna, sir!«

»Ako imam prav, pa mi vi prepričate izvedbo mojega načrta, postanete morilec, Mr. Henderson.« Odvetnik se je zdrnil in živčno pogledoval Smitha, ki je preteče stal pred njim.

»Lord Southery je bil samotni človek,« je nadaljeval prijatelj. »Če bi bil mogel zastaviti svoj predlog kakemu njegovemu sorodniku, ne dvomim, kakšen bi bil njegov odgovor. Zakaj se obotavljate? Kako to, da vas je groza?« Mr. Henderson je strmel v ogenj. Njegovo po naravi rdeče lice je bilo bledo.

»To je nekaj čisto izrednega, Mr. Smith. Mi nimamo potrebnih pooblastil ...« Smith je nepotrpežljivo hlapnil z zobmi, potegnili iz žepa uro in pogledal nanjo. »Imam vsa potrebna pooblastila. Dal vam bom pisan ukaz, sir.«

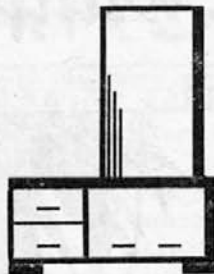
»Širjenje poganstva! Tak postopek bi bil dovoljiv na Kitajskem, v Burmi ...«

»Mar vi zastavljate eno življenje proti takim pomislekom? Ali menite, da bi, vzemimo mojo neodgovornost, dr. Petrie podpiral takole stvar, če bi dvomil, da je potrebna?« Mr. Henderson me je z dostojanstvenim obotavljanjem pogledal.

»Saj so gosti v hiši — žalujoči, ki so danes prisostvovali svečanosti. Ti ...«

»Ne bodo nikdar zvedeli, ako se motimo,« ga je presekala Smith. »Za Boga, zakaj še odlašate?«

»Vi in jaz, Mr. Henderson, in dr. Petrie bomo zdaj šli. Drugih

T O V A R N A

Princič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 15. junija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	624—628	lir
avstrijski šiling	23,75—24,30	lir
100 dinarjev	87—89	lir
100 francoskih frankov	166—170	lir
nemško marko	146—149	lir
pesos	18—20	lir
švicarski frank	145,75—146,75	lir
zlato	712—715	lir
napoleon	4100—4175	lir

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža, očeta in deda

PETRA BREŠANA

naj gre iskrena zahvala čč. gg. župnikoma, pevskeму zboru in vsem, ki so pokojniku stali ob strani med boleznijo ter ga spremlili na zadnji poti.

Žalujoča družina
Brešana

Pevma, 13. junija 1955

MALI OGLASI

29-LETNA, rahlega zdravja, želj prijateljsko znanje s starejšo osebo. Naslov na upravi lista.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 116: Tri breskova drevesa sem lansko leto vsadil, ki so prav lepo zrasla ter pognala močne mladike. Letos pa imajo debele in velike liste, nenaravno zvite in enake poganjke. Listi so rdečkaste barve. Je to bolezen? Kako se zdravi?

Odgovor: Bolezen se imenuje kodra ali kodravost, o kateri smo že nekajkrat pisali v Novem listu. Ozdraviti je ni mogoče. Oboleni listi bodo sami odpadli, če drevesa poškopirate s polodstotno raztopino modre galice in apna. Liste nato odstranite in sežgite. Ko bo jeseni s takih dreves odpadlo ostalo listje, morate drevesa takoj poškopiti z 2% imenovano raztopino, in sicer proti koncu novembra ali v začetku decembra, nato pa še enkrat v začetku marca. Najvažnejše je jesensko škropljenje. Če pa bodo drevesa letos opešala, je vaša krivda, ker niste sledili navodilom.

Vprašanje št. 117: Imam 6 hl vina, ki diši po plesni. Se li da popraviti?

Odgovor: Plesen spravimo iz vina s kletarskim oljem (olio enologico) ali z razdišavljenjem. Olje je predvsem za črna vina, katerim ne smemo odvzeti barvila. Da odstranimo šibkejši vonj, zadostuje 1/2 kg olja za hl vina, čisto pa ne zadostuje niti 1 kg. Kako se ravna s kletarskim oljem, vam mora povedati prodajalec olja. Seveda lahko uporabite to olje tudi, če hočete odvzeti duh po plesni iz belih vin. Za ta pa uporabljamo navadna razdiševalna sredstva (deodorante), kot je kemično čisto lipovo oglje (eponit), oglje iz žganih kosti itd. Oglje vzame vino tudi nekoliko barve. Za hl vina vzamemo po 100 do 300, včasih tudi 500 gramov takega sredstva, katerega premešamo najprej v brentki z vinom, potem pa zlijemo v sod, v katerem zopet dobro premešamo. Po 5 urah premešamo še enkrat v sodu. Če je vino motno in plesnivo, uporabljamo predvsem kletarsko olje. To je namreč lažje kot vino in zato se zbere na vrhu vina. Z razdiševalnim ogljem pa zdravimo predvsem samo čista vina. Oglje pade na dno in s seboj potegne plesen. Če bi hoteli z ogljem odvzeti plesen motnim vinom, bi morali istočasno uporabiti čistilo. Uspeh zavisi tudi od tega, da neposredno pred dodatkom olja ali oglja vino pretočimo iz plesnivega sode v zdrav sod.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

prič ne potrebujemo. Odgovorni smo edinole svoji vesti.«

Odvetnik si je z roko brisal potno čelo. »Še nikoli v življenju se nisem moral za tako važno stvar v tako kratkem času odločiti.« je priznal.

Toda Smithova neukrotljiva volja mu je pripomogla, da se je odločil, nakar smo mi trije liki zarotniki pohiteli skozi park, ki ga je oblivala mesečina. Niti en dih vetriča ni zganil listov. Polni pokoj noči se je zazibal v spanec. Vendar, ako je Smith imel prav (o čemer ne dvomim), so zelene oči Fu-Mančuja pogledale na to prizorišče; in sam pri sebi sem se začudil, da zaradi tega lepota narave ni pobledele. Celo ta čas je moral strašni Kitajec biti blizu nas.

Ko je Mr. Henderson odklenil starinske železne duri, se je obrnil k Smithu. Lice se mu je čudno nakremžilo. »Zavedajte se, da storim to nerad,« je dejal — »zelo nerad.«

»Odgovornost je moja,« se je glasil odgovor. Smithov glas se je tresel od živčne življenjske sile, ki je bila nabrana v njegovi vitki postavi. Negibno je stal in poslušal — in vedel sem, kaj poslušam. Oziral se je na desno in levo — in vedel sem, kaj je pričakoval, a se je bal zagledati. Svečano so zrla drevesa na nas in čim bolj smo se bližali koncu naše poti, tem mračnejši in nižji so postajali zeleni loki nad nami. Po tej stezi, na kateri je tu in tam bila lisa mesečine, so ob sončnem siju nesli na nosilu lorda Southeryja; po tej stezi je mnogo rodov Stradwickov šlo na svoje poslednje počivališče. Lunini žarki so nemoteno padali na vrata grobnice. Nobena veja, noben list jim ni branil. Lice Mr. Hendersona je bilo zgroženo. Ključi, ki jih je nosil v roki, so škrbetali. »Nažgite svetilko,« sem dejal z nemirnim glasom.

(Nadaljevanje)